

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

ЛІННИК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ
(ЗА ДАНИМИ ЛИПКОВАТІВСЬКОГО АГРАРНОГО КОЛЕДЖУ
ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Накісько Олександр Вікторович

Харків – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Довгострокове функціонування та розвиток підприємств безпосередньо залежать від наявності дієвої системи управління. Ця система об'єднує процеси обліку, економічного аналізу, контролю з метою створення обліково-аналітичного забезпечення. Підвищення значення обліково-аналітичної інформації для потреб стратегічного управління актуалізують питання вдосконалення обліку та аналізу основних засобів, адаптації їх методів до потреб управління.

Питанням обліку, аналізу та контролю основних засобів присвячено праці М. Дем'яненка, О. Гіржевої, О. Кантасвої, Г. Кірейцева, Д. Корнєва, Д. Кузьміна, Ю. Леонової, Т. Маренич, М. Матушкіної, С. Мельник, Є. Мниха, О. Накіська, М. Огійчука, В. Плаксієнко, В. Покин'череда, В. Поповича, Е. Ретюнських, К. Рутковського та інших науковців. Однак, безперервний процес розвитку економіки та її нинішній стан вимагають проведення подальших досліджень, спрямованих на формування обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства для прийняття стратегічних рішень.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. *Метою роботи* є розробка теоретичних, методичних та практичних засад щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

Мета роботи обумовлює необхідність вирішення наступних *завдань*:

- вивчити сутність, порядок визнання та класифікацію основних засобів в аграрному виробництві;
- розкрити порядок оцінки основних засобів при надходженні та вибутті, а також методику нарахування амортизації на підприємстві;
- висвітлити основні теоретичні аспекти аналізу руху та ефективності використання основних засобів аграрних підприємств;
- оцінити сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- встановити стан та ефективність використання основних засобів в сільському господарстві та на конкретному аграрному підприємстві (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- окреслити сучасний стан бухгалтерського обліку, контролю і аналізу на аграрних підприємствах (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- обґрунтувати взаємозв'язки елементів системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств;

- окреслити стратегічні засади удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами аграрних підприємств;

- запропонувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах;

- здійснити економічне обґрунтування запропонованих напрямів удосконалення обліку, аналізу та оподаткування заробітної плати аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес облікового забезпечення та аналізу менеджменту формування та використання основних засобів на аграрних підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

Методи дослідження. Для узагальнення й оцінки сучасного стану організації та ведення обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах України використано методи асоціацій і аналогій (під час розробки методики обліку та аналізу основних засобів на підприємстві); логічного аналізу (під час визначення економічної сутності основних засобів, розробки класифікаційних ознак для основних засобів); деталізації (під час дослідження оцінки основних засобів); порівняльного аналізу (для виявлення переваг і недоліків різних методів амортизації); системного вивчення господарських процесів (під час розробки напрямків оптимізації оформлення та перевірки операцій з основними засобами); евристичний метод і метод

контрольних питань (в дослідженні стану бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах); а також схематичні та графічні методи (для наочного зображення результатів дослідження) та деякі інші загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Президента України, Національного банку України, первинні документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку основних засобів, фінансова, податкова та статистична звітність, матеріали контролю НПЦ Липковатівського аграрного коледжу, літературні джерела, а також результати власних досліджень та розрахунків.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення магістерської роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність підприємства – НПЦ Липковатівського аграрного коледжу Харківського району Харківської області.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 стаття у Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства та 2 тези у матеріалах науково-практичних конференцій (I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді» (30 квітня 2021 р.) та III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в євроінтеграції» (12 травня 2020 р.)). Загальний обсяг публікацій – 0,2 ум. др. арк.

Структура та обсяг роботи. Основний зміст роботи викладений на 86 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку літератури із 123 найменувань, містить 16 таблиць, 3 рисунків та 22 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ» дано визначення, визнання та класифікація основних засобів. Розкрито оцінку надходження та вибуття основних засобів. Досліджено сутність амортизації основних засобів. Розкрито теоретико-методичні засади аналізу руху та використання основних засобів на мікрорівні

У другому розділі «СТАН ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ» здійснено організаційно-економічну характеристика підприємства. Здійснено аналіз динаміки, структури та ефективності використання основних засобів аграрних підприємств. Розкрито первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів.

У третьому розділі «НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ» визначено стратегічні засади удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами аграрних підприємств запропоновано шляхи удосконалення обліку основних засобів в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах. Розкрито організацію аналітичної роботи на аграрному підприємстві та інноваційні методики в аналізі їх основних засобів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Яковенко Я.С., Кир'янова Н.В., **Линник Н.В.** Теоретико-методичні засади управління активами та пасивами банку. *Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства: збірник наукових праць*. Харків: ХНТУСГ, 2021. Вип. 1. С. 35-39.

2. Дунаєва Т.В., **Линник Н.В.** Діджиталізація управлінського обліку аграрних підприємств. *Матеріали I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 30 квітня 2021 року. Харків. 2021. С. 16-18.

3. Ткаченко О.С., **Линник Н.В.** Ухилення від сплати податків в Україні: причини та методи боротьби. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 12 травня 2021 року. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 35-38.

ВИСНОВКИ

Отримані в ході дослідження результати кваліфікаційної (бакалаврської) роботи вирішують важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

За результатами дослідження можна зробити такі основні висновки:

1. На основі дослідження сутності поняття «основні засоби» встановлено, що основними критеріями визнання основних засобів є: матеріальність

(наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року); амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства).

2. Визначено, що необхідною умовою аналізу ефективності використання основних засобів є здійснення їх класифікації. Обґрунтовано, що для належного групування об'єктів основних засобів підприємства варто затвердити індивідуальну класифікацію основних засобів і відповідну їй систему субрахунків бухгалтерського обліку другого порядку. Це дозволить безпосередньо формувати інформацію для цілей аналізу, а відтак ухвалювати обґрунтовані, економічно виважені рішення щодо ефективного використання основних засобів, оптимізувати витрати, пов'язані з їх експлуатацією, та підвищувати ефективність господарської діяльності.

3. Доведено, що об'єктивна оцінка є інформаційною основою для обґрунтування та реалізації амортизаційної, інвестиційної, кредитної й технічної політики в державі, які забезпечують умови відтворення й оновлення основних засобів. На мікрорівні реальна вартість основних засобів товаровиробників сприятиме об'єктивній оцінці авансованого основного капіталу та його періодичних витрат у формі амортизаційних відрахувань з метою аналізу виробничої діяльності й визначення рівня беззбитковості. Для отримання достовірних результатів оцінки основних засобів, необхідно дотримуватись певного алгоритму: визначити цілі та конкретні завдання оцінки, окреслити план проведення оцінки; підготувати необхідну інформаційну базу; проаналізувати ступінь використання основних засобів, які оцінюються; виявити надлишкові одиниці обладнання; вибрати найбільш оптимальні методи оцінки; зробити відповідні розрахунки; проаналізувати отримані результати і визначити найбільш ймовірну вартість об'єкта на дату оцінки та скласти звіт з необхідними рекомендаціями.

4. Надано організаційно-економічну характеристику діяльності НППЦ Липковатівського аграрного коледжу та пропозиції щодо її покращення. У 2020 р. діяльності підприємства відбулося скорочення обсягу валової продукції в постійних цінах 2010 р. до рівня 16002,4 тис. грн порівняно з 2019 р. господарської діяльності. Даний обсяг виробництва більше на 14,4% порівняно з 2018 р. Обсяг товарної продукції в 2020 р. склав 34286,0 тис. грн і має аналогічну тенденцію динаміки, як і валова продукція, зокрема порівняно з 2018 р. її обсяг зріс на 34,7%. Площа сільськогосподарських угідь складає – 4271,0 га, яка в попередніх роках діяльності була такою ж. Середньооблікова чисельність працівників – 90 чол. у 2020 р. Середньорічна вартість основних засобів та середньорічна вартість оборотних активів планомірно зростає – на 68,3% та 34,3% в 2020 р. порівняно з 2018 р. відповідно. Підприємство прибуткове та загалом рентабельне. Рівень рентабельності у 2020 р. склав 55,0%, що на 1,8% більше порівняно з 2018 р. Норма рентабельності за останній рік діяльності, що аналізується – 2020 р., склала 22,4%. Найбільші показники рентабельності НППЦ Липковатівського аграрного коледжу мало у 2019 р. своєї діяльності.

5. Проаналізовано показники фінансового стану НППЦ Липковатівського аграрного коледжу. Встановлено, що коефіцієнти поточної та абсолютної ліквідності за період з 2018 по 2020 рр. відповідають рекомендованим значенням, що показує зможу підприємства розрахуватися за своїми поточними боргами у продовж року та з боргами, по яким можуть виникнути претензії у найкоротший час. Показник швидкої ліквідності перевищив рекомендоване значення у 2020 р. НППЦ Липковатівського аграрного коледжу мав абсолютну фінансову стійкість, тобто його поточна діяльність фінансується переважно за рахунок власних оборотних коштів.

6. НППЦ Липковатівського аграрного коледжу знаходиться на спрощеній системі оподаткування і сплачує чотири податки (єдиний податок, ПДВ, екологічний податок, рентну плату), також він є платником єдиного соціального внесок. Загальна сума податків, що сплачені до бюджету, в абсолютному вираженні у 2020 р. склала 5061,3 тис. грн, а податкове навантаження – 14,8%.

Найбільший рівень податкового навантаження створює податок на додану вартість – 5,2%. Єдиний податок в податковому навантаженні складає – 6,5%.

7. Визначено, що у НПЦ Липковатівського аграрного коледжу в 2019 р. значно зросла первісна вартість основних засобів на кінець періоду – на 60,2% порівняно з 2018 р., що відбулося, у першу чергу, в процесі реінвестування прибутку в основний капітал. Були закуплені сільськогосподарські машини, а саме, агрегати для комбінованого обробітку ґрунту, сіялки, а також комбайн. Коефіцієнт оновлення на кінець 2019 р. склав 0,35, що майже в 9 разів більше за попередній рік. У 2020 р. первісна вартість продовжила рости, втім досить меншими темпами. Політика щодо оновлення основних засобів дала змогу скоротити зношеність основних засобів – до рівня 38%, порівняно з 43% в 2018 р. Рівень придатності основних засобів у НПЦ Липковатівського аграрного коледжу підвищується в 2020 р. склав – 0,62, тобто 62,0%. У НПЦ Липковатівського аграрного коледжу зростає фондозабезпеченість і фондоозброєність, що є наслідком пришвидшення темпів оновлення основних засобів. Поряд з цим скорочується ефективність використання активів, про що свідчить зниження показника фондovіддачі з 1,94 у 2018р. до 1,55 у 2020 р. Детальніший аналіз показує, що основне оновлення об'єктів основних засобів, яке вплинуло на ріст фондозабезпеченості та фондоозброєності, відбулося під кінець 2019 р., що дає змогу сподіватися на приріст цього показника у 2021 р. і надалі.

8. Аналіз організації бухгалтерського обліку та системи контролю НПЦ Липковатівського аграрного коледжу дав змогу встановити, що на підприємстві працює бухгалтерська служба із 5 осіб, яку очолює головний бухгалтер. Це окремий структурний підрозділ, який веде облік лише господарської діяльності коледжу і не займається бюджетним обліком. Облік здійснюється за допомогою автоматизованої форми обліку з використанням програми «1С: Бухгалтерія 8.3». У НПЦ Липковатівського аграрного коледжу облік основних засобів відображають на рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух

власних або одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до складу основних засобів. У НПЦ Липковатівського аграрного коледжу використовуються такі субрахунки до рахунку 10 «Основні засоби»: 103 «Будівлі та споруди»; 104 «Машини та обладнання»; 105 «Транспортні засоби»; 109 «Інші основні засоби».

9. Обґрунтовано, що система обліково-аналітичного забезпечення відіграє одну з ключових ролей у функціонуванні системи управління, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів, реагуючи на зовнішні та внутрішні зміни. Доведено, що обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами на підприємствах сприятиме: підвищенню якості та розширенню області застосування облікової та аналітичної інформації; формуванню та поданню користувачам актуальної та достовірної управлінської звітності; підготовці дієвих управлінських рішень із забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства; оперативній реакції на зовнішні та внутрішні зміни; підвищенню стабільності фінансово-господарської діяльності.

10. Визначено, що в обліку підприємств з незначною кількістю об'єктів та працівників, доцільно відмовитись від заповнення передбачених нормативними актами форм первинного обліку у внутрішніх операціях, дозволивши поєднання регістру та первинних документів з руху основних засобів. Розроблено Картку обліку основних засобів (для малого та мікропідприємства). Її ведення замінює складання первинних документів з обліку руху основних засобів всередині підприємства, регістру пооб'єктного аналітичного обліку, забезпечує користувачів інформацією про операції з основними засобами (окрім нарахування амортизаційних відрахувань).

11. Обґрунтовано рекомендації щодо застосування методів нарахування амортизації за окремими видами основних засобів сільськогосподарського призначення відповідно до таких принципів: урахування переваг і недоліків кожного методу з погляду їх суті та реалій практики застосування бухгалтерами аграрних підприємств; переважне застосування методів прискореної амортизації відповідно до сучасного стану забезпечення

аграрного виробництва основними засобами за їх видами та потреби в них для стимулювання розвитку окремих галузей сільського господарства; оптимізація методів нарахування амортизації з урахуванням відмінностей у відносних темпах морального зносу, визначених за даними опитування спеціалістів аграрних підприємств і операторів пропозиції на ринку сільськогосподарської техніки.

12. Встановлено, що ефективність функціонування основних засобів залежить від раціональної організації господарства загалом і є результатом використання всіх виробничих ресурсів підприємства. Доведено, що система аналітичних показників, які характеризують використання ресурсів підприємств повинна відображати галузеві особливості господарювання. В роботі запропоновано галузеві аспекти методики аналізу використання основних засобів аграрних підприємств.

АНОТАЦІЯ

Линник Н.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування (за даними Липковатівського аграрного коледжу Харківського району Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і аудит»). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2021 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

Довгострокове функціонування та розвиток підприємств безпосередньо залежать від наявності дієвої системи управління. Ця система об'єднує процеси обліку, економічного аналізу, контролю з метою створення обліково-

аналітичного забезпечення. Підвищення значення обліково-аналітичної інформації для потреб стратегічного управління актуалізують питання вдосконалення обліку та аналізу основних засобів, адаптації їх методів до потреб управління.

Розкрито економічний зміст та класифікацію основних засобів. Наведено порядок оцінки основних засобів, що використовуються вітчизняними господарюючими суб'єктами. Обґрунтовано основні теоретично-методичні засади аналізу руху та використання основних засобів та узагальнено заходи з підвищення їх використання.

Наведено сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств, який деталізовано на прикладі НПЦ Липковатівського аграрного коледжу. Встановлено податкову систему, в рамках якої працює зазначене підприємство. Здійснено оцінку стану та ефективності використання основних засобів в НПЦ Липковатівського аграрного коледжу. Розкрито організацію обліку основних засобів на прикладі НПЦ Липковатівського аграрного коледжу.

Обґрунтовано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами, зокрема розкрито стратегічні засади удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами, яка здатна забезпечувати взаємодію різних структурних підрозділів, реагуючи на зовнішні та внутрішні зміни. Розроблено Картку обліку основних засобів (для малого та мікропідприємства). Обґрунтовано рекомендації щодо застосування методів нарахування амортизації за окремими видами основних засобів сільськогосподарського призначення. Запропоновано галузеві аспекти методики аналізу використання основних засобів аграрних підприємств.

Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з облік, аналізу та оподаткування основних засобів на аграрних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність підприємства – НПЦ Липковатівського аграрного коледжу Харківського району Харківської області.

Ключові слова: основні засоби, оцінка основних засобів, амортизація,

облік, аналіз, удосконалення обліку основних засобів, аналіз ефективності використання основних засобів.

SUMMARY

Linnyk N.V. Accounting and analytical support for the management of fixed assets in modern tax conditions (according to Lipkovativka Agrarian College Kharkiv district, Kharkiv region). – Manuscript.

Qualification work for the degree of «Bachelor» in the specialty 071 «Accounting and Taxation» (educational program «Accounting and Auditing»). – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2021.

Long-term operation and development of enterprises directly depend on the availability of an effective management system. This system combines the processes of accounting, economic analysis, control in order to create accounting and analytical support. Increasing the importance of accounting and analytical information for the needs of strategic management raises the issue of improving the accounting and analysis of fixed assets, adapting their methods to the needs of management.

The economic content and classification of fixed assets are revealed. The procedure for valuing fixed assets used by domestic economic entities is given. The basic theoretical and methodical bases of the analysis of the movement and use of fixed assets are substantiated and the measures for increase of their use are generalized.

The current financial and economic condition of agricultural enterprises is given, which is detailed on the example of Lipkovativka Agrarian College. The tax system within which the specified enterprise works is established. An assessment of the condition and efficiency of the use of fixed assets in the Lipkovativka Agrarian College. The organization of fixed assets accounting is revealed on the example of Lipkovativka Agrarian College.

The directions of improvement of accounting and analytical support of fixed assets management are substantiated, in particular the strategic bases of

improvement of accounting and analytical support of fixed assets management which is capable to provide interaction of various structural divisions, reacting to external and internal changes are opened. The Card of the account of fixed assets (for the small and microenterprise) is developed. Recommendations on the application of methods of depreciation for certain types of fixed assets of agricultural use are substantiated. Sectoral aspects of the methodology of analysis of the use of fixed assets of agricultural enterprises are proposed.

The main provisions of the qualification work are brought to the level of practical recommendations for accounting, analysis and taxation of fixed assets in agricultural enterprises. The results of the study are accepted for implementation in the practical activities of the enterprise – Lipkovativka Agrarian College.

Keywords: fixed assets, valuation of fixed assets, depreciation, accounting, analysis, improvement of accounting for fixed assets, analysis of the efficiency of use of fixed assets.